

УДК [376 :378.046.4] (477)

В. А. Гладуш

Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ ДЕФЕКТОЛОГІВ В УКРАЇНІ (кінець 1950-х – початок 1960-х рр.)

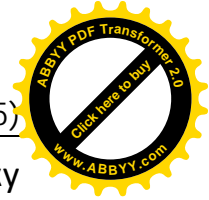
У статті розглянуто шляхи вдосконалення післядипломного навчання дефектологів в Україні в кінці 1950-х – на початку 1960-х рр. Показано прагнення поєднати зусилля наукових і практичних працівників корекційної педагогіки, розкрито сутність деяких форм навчання, які поліпшували післядипломну освіту вчителів спеціальних шкіл.

Ключові слова: *післядипломна освіта, дефектологи, обласні інститути удосконалення вчителів, науково-дослідні інститути, наукові кореспонденти, педагогічні читання, наукові сесії, методичне забезпечення.*

Постановка проблеми. Постійно діючою ланкою в національній системі безперервної освіти є післядипломна освіта, яка забезпечує фахове вдосконалення громадян, поглиблення, розширення й оновлення професійних знань, умінь і навичок. Для глибокого розуміння і правильного розв'язання багатьох сучасних проблем перепідготовки, підвищення кваліфікації дефектологічних кадрів великого значення набуває вивчення, теоретичний аналіз і творче використання досвіду, набутого за весь період розвитку нашого суспільства, народної освіти і вищої педагогічної школи зокрема. Історичний підхід дає змогу глибше розуміти закономірності поступу певного явища, його стану і напрямів подальшого вдосконалення.

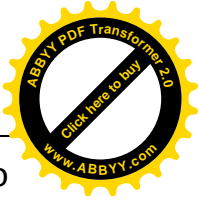
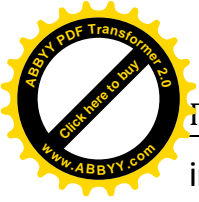
Аналіз актуальних досліджень. Процеси становлення й розвитку післядипломної освіти педагогічних кадрів розглядали багато вчених, серед яких Т. І. Вакуленко, В. А. Гаманюк, О. Л. Капченко, С. В. Крисюк, О. Б. Проценко, С. І. Синенко, Л. Є. Сігаєва та ін. Однак усі ці дослідження стосуються загальних питань професійного навчання. Специфіка розвитку теорії і практики післядипломної освіти дефектологів залишається поза увагою вчених. Тому проблема підвищення фахової кваліфікації та формування системи післядипломної педагогічної освіти дефектологів іще не стала предметом ґрунтовних наукових досліджень.

Мета статті – висвітлити особливості розвитку післядипломного навчання дефектологів у кінці 1950-х – на початку 1960-х рр.

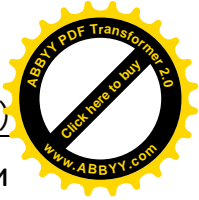
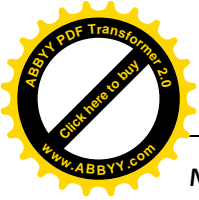
Виклад основного матеріалу. У другій половині 1950-х – на початку 1960-х рр. в Україні інтенсивно проводилися шкільні реформи. Перед працівниками масових і спеціальних шкіл урядом республіки поставлено важливе завдання – максимально зблизити навчально-виховну роботу з життям. На виконання цих завдань було мобілізовано передусім обласні відділи народної освіти (ВНО) та інститути удосконалення вчителів (ІУВ). Треба було в короткі терміни підготувати вчителів до впровадження реформ, тобто вдосконалити їхню післядипломну освіту.

Згідно з річними звітами обласних ВНО про перепідготовку та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів масових і спеціальних навчально-виховних закладів за 1959 р. курсовою підготовкою та семінарами згідно з планом охоплено 48 325 осіб, по факту – 53 457, у тому числі з відривом від виробництва згідно з планом – 46 225 осіб, по факту – 49 617 [1, спр. 2516, арк. 2]. Фактичні дані свідчать про те, що плани, які спускалися Міністерством освіти УРСР, у кількісному відношенні перевиконувалися. Хоча треба відзначити, що звітна інформація обласних ВНО, ІУВ тривалий час не давала повної і диференційованої інформації про залучення до перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Лише починаючи з 1960-х рр., вони почали звітувати про результати роботи кожного конкретного методичного кабінету ІУВ, зокрема й інтернатних установ. Звіт Дніпропетровського обласного ІУВ дає розгорнуту і зрозумілу для дослідника інформацію. Наприклад, на 10 липня 1965 р. навчанням на курсах і семінарах охоплено 5746 педагогічних працівників. На обласних курсах – 1801 працівник, з яких вихователів шкіл-інтернатів і дитячих будинків – 32 особи, працівників допоміжних шкіл – 56 осіб; на обласних семінарах – 3945 осіб, з яких вихователів шкіл-інтернатів – 33 особи, директорів шкіл-інтернатів – 15 осіб, працівників спеціальних шкіл – 21 особа. Серед опорних шкіл значиться спеціальна школа-інтернат Жовтневого району м. Дніпропетровська, на базі якої проводилися практичні заняття з дефектологами, вивчався передовий педагогічний досвід [1, спр. 4608а, арк. 40]. У звіті Донецького обласного ІУВ зазначається, що кабінет інтернатних установ контролює діяльність педагогічного персоналу двадцяти шести спеціальних шкіл, які функціонують в області і з яких чотири визначено зразковими та опорними спеціальними школами-

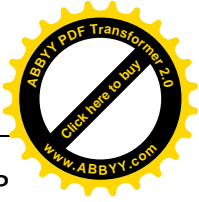
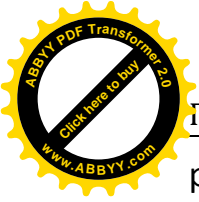
інтернатами. Кожна опорна школа-інтернат була центром куцтового методичного об'єднання і школою передового педагогічного досвіду. У вересні 1964 р. на базі цих навчально-виховних закладів проведена двотижнева курсова перепідготовка: вихователів – 41 особа, вчителів трудового виховання – 31 особа, учителів співів – 30 осіб, класних керівників – 52 особи; місячна курсова перепідготовка: вчителів початкових класів – 58 осіб, учителів російської мови – 43 особи; семінар з директорами спеціальних шкіл – 27 осіб [1, спр. 4610, арк. 209–213]. Житомирський обласний ІУВ організував обласні семінари підвищення кваліфікації з працівниками спеціальних шкіл-інтернатів: вихователями – 147 осіб, директорами – 13 осіб [1, спр. 4611, арк. 90–100]. Наведена інформація дає чітке уявлення про організацію післядипломного навчання кожної категорії педагогічних кадрів, у тому числі і спеціальних шкіл. Низка організаційних заходів уряду, Міністерства освіти УРСР на початку 1960-х рр. мобілізувала роботу обласних ІУВ, в Україні почалася проводитися планова і більш-менш системна робота з фахового вдосконалення дефектологів, активізувався пошук нових форм післядипломного навчання.

Особливістю розвитку післядипломної освіти дефектологів у цей період було прагнення поєднати зусилля наукових і практичних працівників у цій галузі. Протягом 1959–1961 рр. відділ спеціальної психології Науково-дослідного інституту (НДІ) педагогіки УРСР разом з НДІ дефектології АПН СРСР обласними ВНО провели науково-практичні конференції в Черкаській, Закарпатській, Донецькій областях, у процесі яких дефектологи обмінювалися досвідом, набутим у процесі вирішення важливих питань перебудови педагогічного процесу в напрямі наближення його до життя. Важливими для практичної роботи дефектологів були доповіді Г. О. Пашкової «Про практичну спрямованість занять з розвитку розмовної мови», Д. К. Гриценко «Активізація розумової діяльності глухих учнів на уроках арифметики», Л. В. Розанової «Активізація процесу засвоєння арифметики розумово відсталими дітьми», В. М. Безручко «Складання і розв'язання арифметичних задач, зв'язаних з життям учнів», М.М. Красюк «Наближення навчання до життя на уроках арифметики в 5–7 класах допоміжної школи», в яких зроблено вдалі спроби побудувати уроки з мови та арифметики на життєвому матеріалі. У доповідях Л. С. Лебедевої «Про розвиток розмовної мови глухих учнів

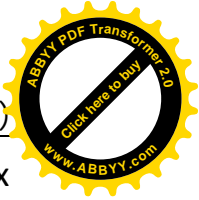
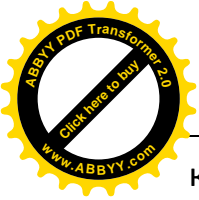
молодших класів», Н.С. Гаврилей «Із досвіду роботи по збагаченню мови учнів старших класів шкіл глухих на уроках читання», Л.Г. Тертичної «Використання наочності на уроках арифметики в першому класі», М. Н. Деркач «Гурткова робота як ефективний засіб корекційно-виховної роботи у школі для сліпих дітей» показано, як у процесі навчання учні набувають необхідних для життя знань, умінь і навичок. Значне місце відведено питанню надання практичної спрямованості навчання, насамперед добору таких прийомів роботи, які б забезпечили зв'язок засвоєних учнями знань із різних видів діяльності, використанню життєвого досвіду учнів під час засвоєння нових знань, застосуванню здобутих знань на практиці. Це статті А. М. Гольберг «Про використання природних ситуацій в роботі з розвитку зв'язної мови учнів молодших класів школи глухих», Н. Ф. Слезіної «Шляхи наближення навчання арифметики в школі глухих до життя», О. А. Васютинської «Робота над запитанням як засіб активізації мовлення глухих дітей молодшого шкільного віку на уроках мови», Н. Г. Гусевої «Активізація пізнавальної діяльності учнів 5 класу шкіл глухих на уроках читання», Г. Й. Остренської «Збагачення мови учнів у процесі підготовки вечорів художньої самодіяльності», І. П. Попенко «Розвиток мови глухих учнів у зв'язку з роботою у гуртку «Умілі руки», І. М. Манжули «Навчання розумово відсталих дітей застосовувати арифметичні знання на практиці», В. Г. Ліп'ятської «Експерсії в природу з учнями допоміжної школи», Р. Т. Салгаєвої «Про зв'язок трудового і загальноосвітнього навчання в допоміжній школі». Наведені здобутки учених і практиків (видані у вигляді збірника статей у 1963 р. державним навчально-методичним видавництвом «Радянська школа») [2] вивчалися та обговорювалися на засіданнях методичних об'єднань учителів-предметників і вагомо збагачували післядипломну освіту всіх працівників спеціальних шкіл. Науково-практичні конференції – не така масова, як інші форма навчання дефектологів, але вони мали вагоме значення, оскільки збагачували знання дефектологів-практиків і демонстрували тісні зв'язки теорії і практики дефектологічної науки.

Значне збільшення кількості спеціальних закладів та учнів в Україні (у 1965–1966 навчальному році працювало 278 спеціальних шкіл-інтернатів із контингентом 44 413 учнів проти 194 і 25 700 відповідно у 1961–1962 навчальному році [3, 358]), особливості організації їхньої навчально-виховної

роботи визначило й розширило основні напрями наукових досліджень дефектології, що внесло суттєві корективи в організацію післядипломної освіти дефектологічних кадрів. Наприклад, предметом досліджень науково-дослідної роботи НДІ психології УРСР на 1963 р. стали питання розвитку у глухих учнів молодших класів усної і писемної мови, виявлення тих труднощів, з якими стикаються ці учні в оволодінні мовленням, виявлення шляхів успішного їх переборення, піднесення ефективності навчання з мовлення. Науковими співробітниками інституту продовжувалося вивчення особливостей розумового розвитку (сприйняття, пам'яті, мислення, мовлення тощо) учнів допоміжних шкіл, формування у них умінь застосовувати здобуті у школі знання на практиці. За результатами досліджень на допомогу вчителям і вихователям спеціальних шкіл учені зобов'язувалися підготувати до друку методичні матеріали, монографію «Розвиток писемної мови в учнів молодших класів шкіл глухих» (виконавець – кандидат психологічних наук А. М. Гольберг), наукову статтю «Психологічні умови самостійного оволодіння розмовною мовою молодшими глухими школярами» (виконавець – старший науковий співробітник Л. С. Лебедева), навчальний посібник «Нариси психології розумово відсталого дитини» (виконавець – кандидат педагогічних наук Н. М. Стадненко), дисертацію кандидата педагогічних наук «Особливості формування вимірювальних дій в учнів старших класів допоміжної школи» (виконавець – старший науковий співробітник І. М. Манжула), розділ до підручника «Вивчення аномальних дітей» (виконавці – А. М. Гольберг, Л. С. Лебедева, Н. М. Стадненко, І. М. Манжула) [1, спр. 3677, арк. 125-126].

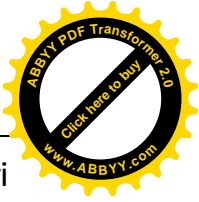
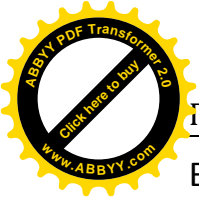
Для активного залучення до проблем наукових досліджень НДІ педагогіки УРСР практикувалося запрошення як наукових кореспондентів учителів-практиків із різних регіонів України. Починаючи з 1960-х рр., двічі на рік видавалися накази по Міністерству освіти УРСР щодо графіка відряджень наукових кореспондентів до інституту з метою вивчення теоретичних проблем спеціальної педагогіки і психології, проведення експериментальних досліджень, написання наукових статей, методичних рекомендацій тощо. Так, у наказі від 31 січня 1962 р. зазначається, що з метою організації практичної допомоги в роботі наукових кореспондентів, які працювали над науковою тематикою, відрядити до НДІ педагогіки терміном на п'ятнадцять днів 154 працівники освіти зі збереженням заробітної платні за місцем основної роботи (вчителів, завідувачів

кабінетів, завідувачів навчальних частин, директорів шкіл), з них працівників спеціальних шкіл: до відділу логопедії (17–31 травня) – один директор школи з мовленнєвими розладами, один логопед, до відділу дефектології (1–15 жовтня) – два вчителі школи для глухих дітей, завуч і один учитель школи для сліпих дітей, директор і один учитель допоміжної школи [1, спр. 3295, арк. 56-72]. Наказом від 20 жовтня 1962 р. до відділу дефектології НДІ педагогіки УРСР відряджувалася В. Д. Гордимер (директор допоміжної школи № 32 м. Сімферополя), Н. М. Довгополова (учитель російської мови школи глухонімих дітей м. Сімферополя). У цьому ж наказі йдеться про звільнення наукових кореспондентів, які протягом кількох років не працювали над виконанням наукової тематики і втратили зв'язок з НДІ педагогіки УРСР. Серед таких значаться: М. В. Заставна (учитель школи сліпих дітей м. Житомира), Л. Г. Курочкіна (учитель допоміжної школи-інтернату с. Імстичево Іршавського району Закарпатської області), А. Ф. Лобунець (учитель школи для сліпих дітей м. Києва), Г. Г. Токарева (заступник директора з виховної роботи школи для сліпих дітей м. Києва) [1, спр. 3298, арк. 59-60]. Аналіз архівних документів засвідчує, що Міністерство освіти УРСР підтримувало добрі починання і фінансувало роботу вчителів спеціальних шкіл, які мали схильності та бажання до дослідницької діяльності, а результати роботи ретельно контролювало. У цілому ця форма спільної праці вчених і педагогів-практиків була однією з форм удосконалення їхньої післядипломної освіти.

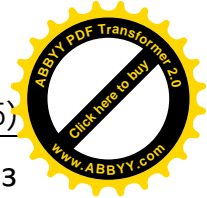
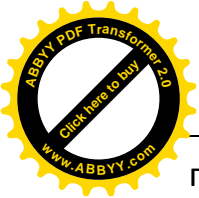
Яскравим свідченням і вираженням поєднання зусиль наукових і практичних працівників були педагогічні читання та наукові сесії з питань дефектології, які стали доброю традицією і проводилися з ініціативи і під керівництвом НДІ дефектології АПН СРСР.

Педагогічні читання стали проводитися системно і цілеспрямовано. Метою їх було узагальнення і впровадження в практику роботи шкіл республіки передового педагогічного досвіду. Колегія Міністерства освіти УРСР, обговорюючи та аналізуючи 16 листопада 1962 р. педагогічні читання як одну з важливих форм післядипломного навчання вчителів, зазначала, що протягом 1959–1962 рр. в Україні відбулося 20 педагогічних читань, у роботі яких узяло участь майже 10 тис. педагогічних працівників, лише з доповідями виступили 800 працівників. Тематику читань обирали обласні

ВНО і ІУВ, виходячи із завдань практичної діяльності й актуальності проблематики. У 1959–1962 рр. тематика була такою: «Виховання комуністичного ставлення до праці» (м. Хмельницьк), «Підвищення якості викладання хімії» (м. Вінниця), «Досвід перебудови роботи вчителя 1–4 класів» (м. Черкаси), «Науково-атеїстичне виховання учнів» (м. Вінниця), «Керівництво і контроль роботи шкіл і вчителів» (м. Запоріжжя), «Досвід перебудови роботи вечірньої і заочної школи» (м. Краматорськ), «Перебудова викладання географії в школі» (м. Мукачево), «Удосконалення методів і форм трудового і виробничого навчання» (м. Дніпропетровськ), «Зв'язок викладання математики з життям» (м. Полтава), «Зв'язок викладання фізики з життям» (м. Суми), «Зв'язок викладання біології з сільськогосподарським виробництвом» (м. Тернопіль), «Активізація методів навчання з фізичним вихованням» (м. Миколаїв), «Поліпшення викладання російської мови» (м. Київ), «Досвід навчально-виховної роботи в школах-інтернатах» (м. Луганськ), «Перебудова викладання історії у світлі рішень XXII з'їзду КПРС» (м. Одеса) [1, спр. 3312, арк. 133]. Наведена тематика педагогічних читань переконливо демонструвала наявність шкільних проблем, які необхідно було розв'язувати під час в ході реалізації Закону про зміцнення зв'язку школи з життям, хоча домінування принципу партійності у виховній роботі педагогів теж відчувалося.

Згідно з наказом Міністерства освіти УРСР від 11 травня 1963 р, 7–9 жовтня 1963 р. проведено республіканські педагогічні читання на тему «Виховання в учнів комуністичної моралі відповідно до вимог морального кодексу будівника комунізму», відбулися читання у м. Запоріжжі, в яких взяли участь 269 учасників із різних областей України та 200 осіб із Запорізької області. На тему «Організація продуктивної праці і дослідницької роботи в учнівській навчально-виробничій бригаді колгоспу» відбулися читання у м. Вінниці, в яких узяли участь 276 педагогів з областей України і 150 осіб із Вінницької області. На тему «Застосування технічних засобів навчання в школі» відбулися читання у м. Харкові за участі 257 учасників з областей України і 150 осіб з Харківської області [1, спр. 3671, арк. 194]. Отже, педагогічні читання стали найуживанішою формою післядипломного навчання. Учителі з глибоким задоволенням зустрічалися зі своїми колегами різних регіонів, ділилися

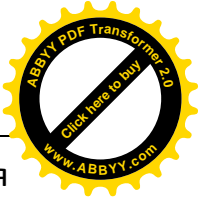
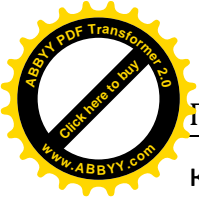

педагогічним досвідом, запозичували нові технології практичної роботи з дітьми, збагачувалися у культурному відношенні. Як правило, у цей період на читаннях учителів спеціальних шкіл виділяли в окрему секцію, хоча питання обговорювалися ідентичні, однак розбиралися і тонкощі та особливості в роботі дефектолога, уточнювалися методика викладання навчальних дисциплін, виховної роботи з різними категоріями аномальних дітей.

З метою обговорення підсумків наукових досліджень і визначення шляхів подальшої роботи в галузі дефектології з 1956 р. у НДІ дефектології АПН СРСР проводяться (здебільшого через кожні 2 роки) наукові сесії з дефектології.

3–6 січня 1956 р. відбулася Перша наукова сесія з питань дефектології, на якій жвавому і принциповому обговоренню були піддані різні точки зору на природу дефектів учнів спеціальних шкіл, закономірності їх розвитку, шляхи і засоби компенсації фізичних і розумових недоліків дітей. Обговорювалися питання про принципи побудови спеціальних типів закладів для аномальних дітей і створення сприятливих умов для їх виховання і навчання, про визначення змісту загальної освіти і професійно-трудової підготовки учнів спеціальних шкіл. Працювали секції сурдопедагогіки, тифлопедагогіки, олігофренопедагогіки та логопедії. Було заслухано й обговорено 72 доповіді з різних питань дефектології. У роботі сесії взяло участь понад 500 осіб. Учасники сесії дали їй високу оцінку й одночасно скаржилися на те, що у програмі секцій і пленарного засідання майже зовсім не обговорювалося питання про виховну роботу і трудове навчання в спеціальних школах.

25–27 березня 1958 р. відбулася Друга наукова сесія з питань дефектології. У пленарних і секційних засіданнях узяло участь близько 700 осіб – працівників наукових закладів, інститутів, клінік і шкіл Російської Федерації, України, Білорусії, Латвії, Литви, Узбекистану та інших союзних республік. Із різних питань теорії і практики спеціальної педагогіки було зроблено 80 доповідей. Однією з характерних особливостей цієї сесії був комплексний розгляд низки проблем науковцями і практиками різних спеціальностей – педагогами, лікарями, психологами, логопедами, фізіологами та інженерами. У доповідях і виступах обговорювалося широке коло питань, пов'язаних із загальною дефектологією, методикою дослідження аномальних дітей, а також із виявленням засобів і шляхів

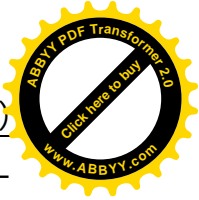

компенсації їх недоліків. Уперше на цій сесії широко обговорювалися результати досліджень у галузі теорії виховання учнів спеціальних шкіл. Значна увага приділялася питанням підготовки до практичної діяльності учнів спеціальних шкіл.

22–25 березня 1960 р. відбулася Третя наукова сесія з питань дефектології. Серед багатьох проблем, порушених на цій сесії, на особливу увагу заслуговують: «Основи радянської системи навчання і виховання аномальних дітей» (О. І. Дячков), «Принципи побудови типології аномального дитинства» (Н. Г. Морозова), «Підготовка дефектологічних кадрів» (І. М. Красних). Найбільший інтерес викликала доповідь О. І. Дячкова, в якій було викладено основні принципові питання перебудови процесу навчання у спеціальних школах у світлі вимог «Закону про зміцнення зв'язку школи з життям та подальший розвиток системи народної освіти в СРСР».

26–29 березня 1962 р. відбулася Четверта наукова сесія з питань дефектології. Від попередніх сесій вона відрізнялася особливо широкою участю працівників різних регіонів СРСР. У пленарних і секційних засіданнях брали участь понад тисячу педагогів, лікарів, наукових працівників з усіх союзних республік. Із програмною доповіддю «Основні проблеми дефектології» виступив О. І. Дячков. Розглядалося питання щодо поліпшення системи підготовки дефектологічних кадрів (Х. С. Замський). У низці доповідей висвітлювалися шляхи вдосконалення викладання загальноосвітніх предметів і трудового навчання у школі.

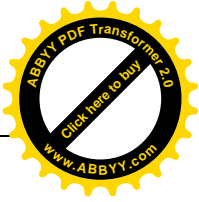
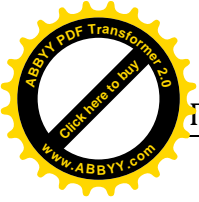
Отже, наукові сесії з питань дефектології були новою формою післядипломного навчання дефектологів. Вони, на жаль, проводилися тільки у м. Москві, але матеріали друкувалися в наукових і періодичних виданнях, що давало можливість значною мірою збагачувати професійний рівень і дефектологів України. Як зазначав академік М. Д. Ярмаченко, на сесіях підбивалися підсумки роботи в галузі спеціальної педагогіки, психології, а також клінічного і фізіологічного вивчення аномальних дітей, визначалися шляхи подальшого розвитку дефектології у нашій країні; сесії сприяли об'єднанню наукових і практичних працівників усіх галузей дефектології і суміжних наук [3, 391–394].

Висновки. Освітні реформи в Україні (друга половина 1950-х – початок 1960-х рр.) внесли деякі зміни у післядипломну освіту дефектологів. Позитивним явищем у цій справі було відкриття підрозділів та кабінетів інтернатних установ у ВНО й ІУВ, які планували і координували організацію післядипломного навчання дефектологів. Звітна інформація ІУВ дає можливість стверджувати, що вчителів спеціальних шкіл почали комплектували в окремі групи, у яких цілеспрямовано вдосконалювався їх фаховий рівень. При цьому теорія тісно поєднувалася з практикою. В областях на кожний навчальний рік призначалися опорні школи, в яких вивчався передовий педагогічний досвід, проводилися практичні, показові заняття. Велике значення мало залучення до справи перепідготовки дефектологів можливостей дефектологічного факультету Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького.

Особливістю розвитку післядипломного навчання дефектологів у цей період було поєднання зусиль теорії і практики спеціальної педагогіки. До справи залучалися науково-дослідні інститути педагогіки і психології УРСР. Учені-дефектологи організовували системні дослідження проблем спеціальної педагогіки і психології і водночас підтримували тісні зв'язки з дефектологами-практиками. До нових форм спільної роботи належать: проведення науково-практичних конференцій, робота з науковими кореспондентами, педагогічні читання, наукові сесії з питань дефектології. Це і були нові шляхи вдосконалення післядипломного навчання вчителів спеціальних шкіл. Реформа потребувала своєчасності в організації та проведенні заходів, нових форм і технологій навчання, великих масштабів диференціального залучення до перепідготовки різних категорій педагогічних працівників (сурдопедагогів, тифлопедагогів, олігофренопедагогів, логопедів) і високої якості результатів післядипломної освіти дефектологів.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. У 1963 р. з метою подальшого розвитку спеціальних шкіл та удосконалення фахової кваліфікації дефектологів створено Республіканський учбово-методичний кабінет спеціальних шкіл. Дослідження практичного досвіду діяльності цієї структури у справі перепідготовки та підвищення кваліфікації дефектологічних кадрів може стати вагомим доповненням висвітленої проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Центральний Державний архів вищих органів влади України, ф. 166, оп. 15.
2. Шляхи зміцнення зв'язку навчання аномальних дітей з життям : зб. ст. – К. : Рад. шк., 1963. – 144 с.
3. Ярмаченко М. Д. Історія сурдопедагогіки / М. Д. Ярмаченко. – К. : Вища шк., 1975. – 423 с.

РЕЗЮМЕ

В. А. Гладуш. Пути совершенствования последипломного обучения дефектологов в Украине (конец 1950-х – начало 1960-х гг.).

В статье рассмотрено пути совершенствования последипломного обучения дефектологов в Украине в конце 1950-х – начале 1960-х гг. Показано стремление объединить усилия научных и практических работников коррекционной педагогики, раскрыта сущность некоторых форм обучения, которые улучшали последипломное образование учителей специальных школ.

Ключевые слова: *последипломное образование, дефектологи, областные институты усовершенствования учителей, научно-исследовательские институты, научные корреспонденты, педагогические чтения, научные сессии, методическое обеспечение.*

SUMMARY

V. Gladush. The ways of improvement of postgraduate education of defectology staff in Ukraine (the end of 1950s – the beginning of 1960s).

It was considered the ways of improvement of postgraduate education of defectology staff in Ukraine in the end of 1950s – beginning 1960s. The author has shown intentions to join efforts of scientists and practical employees of correctional pedagogy and disclosed some forms of education which improved postgraduate education of teachers of special schools.

Key words: *postgraduate education, defectology staff, regional institutes of teachers' training, scientific research institutes, science correspondents, pedagogical readings, scientific sessions, methodological support.*

УДК 371.72:17.022–057.876

О. О. Єжова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я В УЧНІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ

У статті проаналізовано результативність упровадження у професійно-технічних навчальних закладах педагогічної системи формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів. Доведено її дієвість та доцільність упровадження.

Ключові слова: *педагогічна система, формування ціннісного ставлення до здоров'я, учні професійно-технічних навчальних закладів.*

Постановка проблеми. Професійно-технічна освіта спрямована на набуття учнями професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) професійних умінь і навичок. Забезпечення конкурентоспроможності